

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. V. Lemmatum index, quâ ratione sit disponendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

de Martyr. Disce diligere inimicum, si vis cavere inimicum. August. in psal. 100.

Omitto alios plurimos. Hos ordine confuso, sed eo notavi, quo dabat lectio. Non nego his lemmatibus missas subinde historiolas, quæ aliqui spectarent ad HISTORICAM. Sed hic non anxie agendum, modò excerptamus. Nec obstat quin idem aliquid in plures classes excerptatur, tantò enim firmius hærebit, & quæsitum certius occurret. FAVST. Sed ego auctores, quos nominasti, nec legi, nec forsàn lecturus sum. EVLOG. Non referretuos tibi habeas, & exiis, quod tibi videtur, enota. Addamus unum alterumve lemma profanius prioribus.

CHOREÆ & SALTATIO. De his Lorinus in cap. 7. Actor. v. 41. Casaubonus in l. i. Athenæi. Scaliger in sua Poeticâ. Lucianus in suis dialogis, tom. 4. fuse. Dio, Chrysostomus. Macrobius l. 3. c. 14. Petrus Nannius l. 4. Miscellan. c. 22. Cælius l. 5. Antiquar. lect. cap. 3. & 4. Martinus de Rosâ l. 3. Rerum singularium c. 16. Petrarca l. i. de Fortuna utriusque Remed. c. 24. Bursæus in suo Panario. Rex Alphonsus dicere solebat: Saltatorem & stultum eo tantùm distingui, quòd ille totâ vitâ; iste, dum saltaret, stultesceret. Guevarra l. 2. epist. pag. 73. & l. 3. pag. 69. usque ad pag. 80. Verus dictum: Chorea est circulus, cujus centrum est diabolus, & circumferentia omnes angeli ejus. Messier. Domin. Quinquagesimâ ferm. 2. ubi saltus, ibi diabolus. Cornelius à Lapide in c. 15. Exodi, pag. 436. E SS. Patribus videntur. Ambrosius l. 3. de Virginibus, post initium. Chrysost. tom. 1. inc. 30. Genesios, hoim. 46. pag. 375. Idem tom. 2. pag. 281. & 363. & 364. tom. 5. pag. 660.

BACCHANALIA & EORVM ORIGO. De his Barthol. de Scobar, tom. de Quadragel. circa finem tomi, pag. 826. Quo spectaculo Bacchanalia sunt impedita, Historia Societatis Jesu tom. 1. l. 12. nu. 52. Contra Larvatos Petrus Chrysologus ferm. 155. pag. 387. De Lupercalibus Romanis, quæ Bacchanalibus nostris non absumilia, Alexander Neapolit. Rosinus, alii. De Bacchanal. Delirius in opere Mariano lect. 4. de Passione Dom. Polydorus Virgil. l. 3. c. 17. Idem de personatis & larvatis l. 5. c. 2. Clarus Sylvius commentario in 12. Tab. leges c. 17. & alibi. Aphthonius in suis progymnasim. Simon Majolus part. 2. Canicular. ubi de corporis voluptatibus. Idem de larvatis Comitibus miserè utulatis Colloq. 5. & 6. ubi Hilaria vocat. Quâ ratione Turcæ suam Quadragesimam ordiantur, Dux Polonus Radzivil in suo Hodepoticò, epist. 3. pag. 188. De Bacchanalibus Bosquier. Tab. 1. Naufragii. Philostratus in Apollonio l. 4. c. 7. & c. & c.

Si alicubi, Faustine, minùs accuratè librum, caput, paginam numeravi, da veniam, subinde bonus dormitat Homerus. Ante annos triginta & plures cum initium darem Excerptis, nonnumquam leviori brachio hoc negotium curavi. Pœnitet oscitantæ. Quòd si numeri à me notati cum libro non consentiant, scito, me fide optimâ egisse. Sed quia editiones diversæ numeris multùm variant, hinc paginæ non concordant. Sed antequam ad indicem Lemmarum procedam, pauca velim observes.

1. Hos titulos seu Lemmata *Lacrymæ, Resurrectio, Chorea*, &c. non studio, nec ordine collixi, sed ea mihi auctores suggererunt, quos legi. His nova quoties addo, cum scriptores alia atque alia subministrant. Quâ quidem ratione in infinitum augeri possunt.

2. In ipso margine, ut cernis, titulum seu lemma grandiore paullùm caractere scribo, seu vox una sit, seu plures. Cetera omnia post marginem.

3. Spatium inter lemma & lemma plerumque duorum aut trium digitorum relinquo: eo spatio impleto, titulum eundem, idemque lemma, si redierit, ibi colloco, ubi post ultimum lemma, spatium reperio. In solo

Tom. II.

A indice diversarum ac plurium paginarum numeros appono. Dixi hæc talia ægrè capi, nisi pragmaticè subjiciantur sub aspectum. Et en chorandi formam oculis sisto in hac chartâ, & unum tantummodò alterumve auctorem laudo, relictis spatiis ad alios adjungendos. Exempli gratiâ.

JUDICIUM EXTREMUM. De hoc Gabriel Inchinus de 4. Novissimis, parte 2. De hoc eodem innumeros notavi, quos hic omitto.

AVLÆ, AVLICI, MORES, MISERIE. De aulâ Pontificiâ Scioppius in suo Hypobolimo pag. 274. De aulâ Cæsareâ Bulengerus fuse ac bene 2. de Imperatore Rom. Aulicis præcepta dat Joan. à Chobier in Auctario Aphorismorum politic. 3. cap. 32. à pag. 339. usque ad pag. 368. Non addo plures, ne minùs servem, quod promisi.

JUDICIUM FEMERARIUM. De hoc Dux peccatorum Granatæ l. 2. c. 11. Amuffis de Rectâ intentione l. 2. c. 7. Quomodo hoc ferendum sit, Scribanii Politica p. 436. Consultò non plures nomino.

JUDICIUM PARTICVLARE. Qui de eo librum scripserit, neminem scio, qui spatium illius mentionem faciant, plures. Petrus Thyraus de eo disseruit, prout in scholis Theologorum mos est. Tu vide Tribunal Christi editum Monachii anno 1632. Latine & Germanicè.

AMEN. De hac voce profectò plurimi; nomino unum alterumve: Toletus in c. 3. Joannis. Sanctus Nestor cum post preces in cruce dixisset, AMEN, expiravit. Lippeloo die 26. Febr. Julius Mazarinus in psalmum Miserere, &c. conc. 110. & conc. 130. copiosissimè.

NEMO LÆDITVR NISI A SEIPSO. Præter Chrysostomum divinè de hoc differentem, tom. 5. pag. 637. Epictet. in Enchirid. c. 3. c. 22. c. 26. c. 27. Chilon: Cave tibi ipsi, & cave te ipsum. Taceo tot alios, Bellarminum, Bosquiesium, ceteros.

JUDICIA DEI OCCVETA. De his Benedictus Pererius tom. 4. in cap. 40. Genes. sine, de pincernâ & pistori Pharaonis. Idem in Daniele l. 3. versu: Omnia judicia tua vera sunt; & l. 5. versu: Nunc igitur ego Nabuchodonosor. Idem in c. 11. Exodi, disput. 5. sine.

En ideo ad quodvis lemma spatium est relictum, ut auctores secuturo tempore legendi possint addi jam notatis. Quòd si spatium lemmatis alicujus sit impletum, idem lemma, eandemque titulum illic iterum scribo, ubi lemma ultimum est, & ubi notare desit. In indice tantùm novæ paginæ numerum appono. Ita & chartæ parcimus & facillimè; quidquid placet, in suam classem, suumque lemma excerptimus. Addamus pauca de Lemmatum Indice.

CAPVT V.

LEMMATVM Index quâ ratione disponendus.

V Ti Lemmata in quarto scribenda suasi, sic Index in octavo, ut vocant, disponendum censeo. Quâ quidem ratione unicus liber chartaceus paullò crassior ad triplicem Lemmatum, Advertariorum, Historicorum indicem consiciendum suffecerit, nisi tu eum malis in duos aut tres libros dividere: hoc tui arbitrii est.

Dixi ad Lemmata reduci posse omnes virtutes, vitæque omnia, & quidquid disceptatione dignum familiaribus colloquiis misceri potest, ut brevi ostendam. Ille hic egerit rectissimè, qui ad studiorum suorum finem, quem sibi præfixit, opportunissima excerpterit. Vitanda verò est infelix illa diligentia, quæ nugæ, & apinas, affaniâsque colligit, vix unquam usui futuras. Hujus generis lepium quid commemorans Gellius:

SS

Homo

Gell. lib. 14.
Noct. Attic.
cap. 6.

Homō nobis familiaris, inquit, in litterarum cultu non ignobilis, librum grandi volumine mihi dedit, doctrinis omnigenis, ut ipse dicebat, præsentem, quem sibi elaboratum esse ait ex multis, & variis, & remotis sectionibus, ut ex eo sumerem quantum liberet rerum memoriâ dignarum. Accipio lubens, tamquam copiam cornu nactus essem, & recondo me penitus, ut sine arbitris legam. At quæ ibi scripta erant, pro Jupiter, membra Grammaticorum miracula! Quo nomine fuerit qui primus Grammaticus appellatus est: quot fuerint Pythagoræ nobiles, quot Hippocrates: Euryclia Telemachum quo genere claustrum inclusit, & quapropter idem poeta rosam non nōrit, oleum ex rosâ nōrit: quæ nomina fuerint sociorum Ulyssis, qui à Scyllâ rapti laceratique sunt: quis adeo versus sit, qui per singula vocabula, singulis syllabis increpatur: & ex quinque operimentis, quibus Achillis clypeus mœnitus est, quod factum ex auro est, summum sit an medium, &c. Hæc atque item alia multa istiusmodi scripta in eo libro fuerunt, quæ cum statim properans redderem: Virorum doctissime, inquam, librum hunc opulentissimum recipe, nil profus ad nostras paupertinas litteras congruentem.

En bellam varietatem ridicularum questionum, quas scire, aut cum curâ excubere, operæ non censeam; hæc colloquiis raro inferuntur.

Eneas Silv.
lib. 1. epist.
ep. 165.

Vitandus est morbus hominum operosè nihil agerentium. Thomas Haselbachius, Theologus & professor Viennensis, quod Eneas Sylvius recenset, duos & viginti annos in capite primo Hæc explicando consumpsit: quod si eadem methodo historiam, quam meditabatur, scripsisset, Antimachus Colophonius poeta Græcus bellum Thebanum scribere aggressus, viginti quatuor volumina implevit, antequam septem duces ad Thebarum civitatem perduceret. Dôcta vanitas, & otiosa sedulitas. *Tempus consumamus nugis, cum illud desit & necessarius?*

Ut autem nôris, lemmatibus, & quod sequitur, illorum Indici non virtutes solum & vitia, sed quævis alia profana posse misceri, vide initium ad Alphabeti seriem digestum:

Lemmatibus & illorum Indici non solum virtutes & vitia, sed quævis profana possunt misceri.

Architectura.
Asylum.
Agricultura.
Aquarum admiranda.
Agilitas.
Annus.
Academia.
Ætina.
Aurum.
Acroamata, seu, conviviorum ludii.
Annuli.
Amor sui, quem truculenta bestia.
&c. &c.

His titulis, seu lemmatibus, in indice adscribendi sunt tituli, qui signent paginam, in quâ lemma perscriptum. Verbi gratiâ, inter lemmata mea hunc quoque enotavi, AFFLIGI UTILE. De hoc lemmate tam multi ac varii auctores scribunt, idèoque toties inter mea lemmata redit, ut ego sanctè jurem his paginis omnibus, quas tuis oculis subijcio, hoc ipsum lemma, *Affligi utile*, impleto spatio reperiri. Nimirum pag. 9. 19. 49. 53. 68. 73. 86. 95. 100. 110. 111. 113. 115. 117. 122. 129. 132. 134. 135. His, inquam, omnibus paginis lemma illud enotavi, adscriptis auctoribus unâ cum libro, capite, &c. auctoris, mistis subinde, ut in superioribus vidisti sententiolis, quæ ad rem, aut etiam historiis. Ex his tot, tamque variis lemmatibus nemini non promptum sit toto die, ut Cresias volebat, vel etiam anno toto dicere. Et vide, quæso, Faustine, quàm multæ & præfixæ utilitatis sit pe-

derentium, & velut per otium excerpere. Ex illo, quod dixi, lemmate unico decuriam librorum facili negotio eduxerim. Sed plures Alphabeti litteras in exemplum hic monstro. Initium secundæ litteræ hoc dedi.

Balnea.
Byssus, carbasus.
Barba.
Balsamum.
Bombyces.
Brevitas corporis, statura pygmaeorum.
Brevitas orationis, styli.
Bibliotheca.
Bombarda, tormenta bellica.
Barritus in bellis quid.
Bacchanaliorum detestatio.
Bivium Herculis.
&c. &c.

Ne dubita in hac Indici serie reperiri etiam hæc lemmata: *Beatitudo, Beneficia, Benedictiones, Blasphemia, Baptismus, &c. &c.*

Hanc seriem proximè comitatur ista:

Caduceatores.
Convivia, & quidquid ad illa.
Calenda quàm religiose, Calendarium.
Circus, & quæ ad illum.
Come, Crines, Calvities.
Colores.
Crocodilorum mira.
Cursores.
Conscientia.
Carceres.
Cæcis, eorum bonitas, malignitas, varietas.
Cingulum, cincti, disincti.
&c. &c.

Uti hæc mixtum ad Lemmata revocavi, ita etiam Virtutes & Vitia, quæ ad seriem hanc pertinent, non omisi, quales sunt in virtutibus Charitas Dei, Charitas proximi, Castitas, Cognitio Dei, Cognitio sui, Contemptus sui, Conscientiæ examen, &c. è vitiiis Curiositas, Consectudo prava, Colloquia otiosa, Contemptus aliorum, &c. Sed addamus principium quod habet meus Index in proximos characteres duos.

Damnati ad bestias, ad metalla.
Discipuli erga Magistros quales sint.
Duella.
Dierum nomina, discrimina.
Dispositio Baanorum Athenis, quæ.
Delphinorum mira.
Discordia.
Divinatio.
Deus videt omnia.
Diligentia.
Diaboli vastities, doli, tentationes.
Devotio vera quæ.
&c. &c.

D FAVST. Licetne interfati? EVLOG. Licet quàm maximè. FAVST. Quid autem hæc Lemmata juvent Medicum, quid Mathematicum, quid Jurisconsultum, quid Theologum? Hæc illis erunt, quod fuerunt Gellio narrata Grammaticorum miracula. Hæc sanè illorum scientiam non augebunt. EVLOG. Amico sua verba non erunt periculosa, spero, & ignosces voci, Faustine; Homo es multæ præcipitationis, & finis appetens ante finem. Quid Medicus, quid Jurisconsultus, quid Theologus, in Lemmata, in Adversaria, in Historica excerpas, loco & tempore dicemus opportuno. Tu interim moræ patiens subtringe festinationem. Addamus quintam Alphabeti litteram: initium illius in meis lemmatibus hoc est.

Educatio liberorum.
Eluviones & diluvia.

Ebrietatis

Ebrietatis laus, vituperium.
 Ebrietatis antidota.
 Epistola occultè missa.
 Extemporalitas.
 Experientia & usus.
 Exilium.
 Exercitationes corporis.
 Electrum, seu, succinum.
 Echo.
 Extasis, Extatici.
 &c. &c.

Ab hoc quinque litterarum initio conjecturam facies de ceteris. Atque hic Lemmatum Index est. Gradum faciamus ad Adversaria.

CAPUT VI.

ADVERSARIA quomodo insituenda.

Aliera classis Excerptorum, Adversaria. Huc spectat, quidquid historia non est, in quo cum lemmatibus conveniunt; eo autem differunt, quod in Adversaria referantur res illæ, quæ paullo fusiores secum explicationem trahunt, uti esse Ritus prisicos, Epitaphia selectiora, insigniores Descriptiones, & quæ his affinia. Reverà fuit subinde quædam excubenda sunt tum quia id, quod enotatur, selectum, memorabile, rarum, animadvertione præcipuum, notatum dignum; tum quia liber, qui in manibus est, non quovis loco consuli potest: hinc ego insaferim, si charta desit, inscribere manicæ aut strophio, quod excerptum venit, ne memoriâ excidat. Quemadmodum Basilio Abbati Cosmas vir perinde sanctus ac eruditus suadens: *Cum, inquit, invenis aliquid ex opusculis S. Athanasii, &c. habueris chartas ad scribendum, in vestimentis tuis scribe illud.* Ita ego: Si liber, cujus modo copiam habes, sit rarior, nec ubivis locorum proster, excubere, si quid selectius, aut memorabilius occurrat: nec laboris, aut temporis præntear, laborem utiliter impensum, tempus optimè collocatum putato. Sed accipe titulorum, qui in Adversariis præfigi possunt, exempla.

LUSCINIA maximæ admirationi est, quod in tam exili corporeculo, vox tam varia, tam suaviter, tam contenta insit; quod verno tempore, cum arbores frondent, herbarum pubescunt, quindecim diebus ac noctibus usque & usque liquidissimos cantus tenui gutture fundit. Unde in aviculâ tam pertinax spiritus: unde vis illa animæ contentæ tanta, ut unâ cantus continuatione geminata vocis & contentio & remissio audiatur? unde tam perfecta Musices scientia, tam ingeniosa modulatio, tam dulcis sonus, qui modò trahitur in longum spiritu continuo, nunc variatur inflexo, nunc distinguitur concito, copulatur intorto, promittitur revocato, infusca- tur ex inopinato? Quid? cum iterum vocem revocat, & integrâ comprehensione cantum edit? Quid? cum modulor præter opinionem commutat? Quid? cum ipsa secum jucundè murmurat? nulla sanè tam varia cantio, quam ipsa non exprimat: plenam, gravem, acutam, crebram, contractam, diffusam, attenuatam, inflatam, continenti aut intermissio spiritu emissam: vibrantem, summam, mediam, imam. Quid plura? tam parvulis in faucibus, tam angusto in gutture, omnia, quæ ars vario labore, diversis instrumentis, cantionum generata vix assequitur, plenè expressa reperiuntur. Plautinum nostri: Numquam deficit vox lusciniæ. Festivè Plautus in Bacchidibus.

Pol magis metuo, in momento ne mihi defluat oratio.

Ba. Pol ego quoque metuo, lusciniola ne defluat cantio.

Affirmat Plinius lusciniam in ore Stesichori infantis cecidisse. Nec illud minus mirum: Plures singulis lusciniis sunt catus, nec iidem omnibus, sed sui cuique. Certum.

Tom. II.

Atant inter se, palamque animata contentio est. Videtur sæpe vitam morte finire, spiritu prius deficiente, quam cantu. Meditantur aliæ juniores, versuque quos imitentur, accipiunt. Audit discipula intentione magnâ, & reddit; vicibusque recitant. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam reprehensio. Ergo servorum illis prætia sunt, & quidem ampliora, quam quibus olim armigeri parabantur. Scio festertis sex, candidam alioquin, quod est propè Ausitiam, vixisse, quæ Agrippinæ Claudii principis conjugii dono daretur. Vixit jam sæpe, iustas canere cœpisse, & cum symphoniâ alternasse.

Plin. lib. 10. Natur. hist. c. 29. med.

En Adversariorum specimen, quod solum exempli loco posui. Addamus paucula, ut tanto sit clarior hic excerpti modus.

CORVI PISCATORES. Sinarum populi prægrandes ac domesticos alunt corvos capiendis piscibus assuetos. Eorum colla nodo ita laxo constringunt, ut respiratione nequitiam interclusâ, cibos tamen transmittere ac deglutire nequaquam valeant. Ita è caveis dimissi admirabili solertia sese in aquas immergunt; pisciculos minutos ore conceptos, majores autem rostro apprehensos, domum, unde abiere, identidem referunt; quoad solutis omnino faucibus ad satietatem ipsi quoque pascantur. Vide Maffejum l. 6. hist. Indic. med. ferè, pag. 163. & Guidonem Pancirollum, volum. 2. tit. 1. cum notis Salmuth.

150. Thales nam utique festertium hic, non festertius summus intelligendus.

ARBORES VINO RIGATÆ. Dionysius prior Sicilia tyrannus platanos in urbem Rhegium transtulit, domus suæ miraculum. Tanùmque iis postea honoris increvit, ut mero infuso illæ arbores nutrentur: comperit id maximè prodesse radicibus; docuimusque etiam arbores vina potare. Plinius lib. 12. Histor. Natural. cap. 12. med.

Istud idem exempli loco posui, ut scires, quid sit, *fusus aliquid excubere.* Nec enim prolixam adeo descriptionem somnies velim, sed cum quippiam quatuor aut quinque pluribus aut paucioribus versibus, enotandum est, ad Adversaria spectare ajo, cum historicum non sit, & tamen cum explicatiunculâ excerptatur, qualis est prisicus ille ritus in arboribus vino rigandis. Addo:

ARBOR VNICA EXCAVATA TRICLINIVM. Clara est arbor in Lyciâ, gelidi fontis sociâ amœnitate, itineri apposita, domicilii modo, cava 30. & unius pedum specu, nemoroso vertice, & se vastis protegens ramis, arborum instar, agros longis obtinens umbris: ac ne quid desit speluncæ imagini, saxeo intus crepidinis corona musculos complexa putices, tam digna miraculo, ut Lucinius Mutianus ter Consul, & nuper provincie ejus Legatus, prodendum etiam posteris putaret, epulatum se intra eam cum duodevicesimo comire, * *Cum 18. servis.* largè ipsâ toros præbente fronde. Atque hoc cavatæ arboris triclinium ab omni afflatu venti securum, suis convivis lætiorum exhibuit aspectum, quam nitore marmorum, quam picturæ varietas, quam aurum, aut gypsum laquearium. In eodem hoc arboris triclinio Mutianus cubitavit. Addo brevius.

Plin. lib. 12. Natur. hist. cap. 1.

MURES FVRES, Vultures, milvi, caprimulgi, corvi, polypus, furacia quidem animalia sunt, sed illis non multum mus cedit. In aurariis etiam officinis furantur mures (tanta est furandi dulcedo) sed ob id alvi eorum inciduntur deprehendendo arto. Nota fuisse homines, qui cum aurum baltheo, thoracæ, calcæis insuere tutum non putassent, glutierint, tempore secessus depositum ab alvi fidelitate recepturi. Lavinii clypeos argenteos, Antii coronam auream arrosferunt mures. Livius l. 30. initio. Albertus Magnus scribit, visum à se murem, qui in convivio candelam teneret. De muribus Guido Pancirol. volum. 2. tit. 1. in Notis. Plinius lib. 18. cap. 57. Nec mures tantum, sed & aviculæ domestica, quas alis aliquantulum acicis alimus, norunt furari. Parus curaleus